

Oratie van ... :
Jacob Cats ...
mondelingh ghedeaen
in't Par lamente van
de ...

Cats, Jacob,

125 B 14 c Br. 1652

National Library
of Sweden

ORATIE

VAN

7122 Sijn *Excellentie* de HEER

IACOB CATS,

Extraordinaris Ambassadeur vande
Ho. Mog. Heeren de Staten Ge-
nerael der Vereenighde Neder-
landen, neffens haere *Excell^{ien}*. sijne
Colleguen, de Heeren Gerard Schaepe,
en Paulus vander Perre, mondelingh
ghedaen in't *Parlament* van de Re-
publijcke van ENGELANDT, den
29. Decemb. M.D.C.LI.

Wt het Latijn overgheset.

Tot ROTTERDAM,

By *Ian Iacobz den Abt*, op de Leuve-haven. 1652.

*Sticht Michiel
Abt
(m)
1651*

tGene den Besten Oppersten Godt
ten goede keere!

Moggende door Godes gunstige bestie-
ringhe de Zee ghepasseert / zyn Wy dese
wyt-beroemde Stadt gheluckelyck in-
getreden / ende door uwe Goedtwillicheyt
treffelyck onthaelt / en in dese Heerlycke
Vergaderinghe geadmitteert zynde / zul-
len Wy 't gene Ons ypt last van hare Ed.
Ho. Mog. ovghelepd is te segghen / in
dese doozluchtighe plaetse ypt spreeken.
Jimmers ten eersten van harent weghen
bieden Wy met toe gheneghene ghemoe-
deren alle diensten van vrientdschap / goet-
gunsticheydt / en nabuyrschap dese Republycke
aen / en der selver Onderfaten / In-
woonders / en bysonders wenschen Wy van
harten alle gheluck-
salicheydt / heyl / en voorszpoedt.

Alle die aengaende het formieren en stabilieren van een Repu-
blycke seer wyselyck gheredet hebben / houden dit vooz vast en on-
weder legghelyck: Dat de onderstant van een Republycke niet in't groot
ghetal van dappere Krijghs-helden, niet in vast bemuyrde Steden, niet in
schatten; maer in Vrienden, Mackers, en Bondt-ghenoten bestaet. **Waer**
toe oock dese wijste der Menschen boeghen: Datmen die Vrienden
en Bondt-ghenoten niet onbewustelijck, en als by gheval, maer met voor-
raedt en oordeel moet verkiesen. **Ende** in d'eerste plaetse (volghens
het ghemeen gheboelen der Natien en Volkere) moetmen alsulcke
tot vrientdschap nooden en aen-nemen / die ons dooz de gheleghent-
hepdt der plaetsen nuttigh moghen zyn. **Mensepdt** voozwaer niet
te vergheefs in't spreek-woozdt: Dat een nabuyrighen Vriendt op
alsulcken gheleghentheydt nutter is, dan een ver af woonende Broeder.

Gheen wapen, muyr, noch gracht, bevestight eenigh Staet;

Maect Vrienden en Verbondt, dat is den besten raedt.

Want dat nabuyrighen Natien / onder't selve temperament des
lichts woonende / in aert en vernuft / manieren en humeuren / beter
ober

o ber een komen / van sy / die verre van malkander gelegente zijn /
wordt ober al booz vast gehouden / en dat se dieswille te bequaemer
zijn onderlinghe vziendtschap en gunste t'onderhouden.

Soodanigh is de Mensch, soodanigh is sijs aert,
Chelijck de lucht en't licht van boven hem verklaert.

Verhalven 'tghemeen oordeel der volckeren vast staet / datmen
in't aenbangen van vziendtschap / booznemenlijck de nabuyzigheyt
en gelegentheydt der plaetsen moet aensien.

Maer is't saecke Wy ons op de onghetwijffelde waerheydt der
Christenen zullen beroepen / sy zullen ons segghen / datmen boven
alles sulcke Vrienden en Ghenooten moet verkieesen / die uyt een ge-
meenschap der heplige dinghen met den selfden geheplighden bandt
des supberen Godts dienst / aen malkanderen verbonden zijn, want
nadien dat Religio ten rechten a ligando; dat is / van binden / af- spruyt /
soo is't dat die ziele der ghemoederen aldermeest tot de behoudinge
der menschelijcke gemeenssaemheydt vermach.

Maer dat Verbonden tusschen Volckeren van verscheyde Reli-
gionselden bestandigh of langh-duyzich geweest zijn / wijsen d'oude
Historische Schriften ghenoeghsaemlijck uyt.

Indien Wy dit de teghenwoordighe saecke toepassen / ende onse
ooghen op dese Republycke van Engelandt, en van't Vereenighde
Neder-landt werpen / zal ons de nabuyzigheyt van beyde Volcken
in d'eerste plaetse sich vertoonen, om welke te bewijisen / zal het Ons
in dese saecke van noode zijn een Sinne-beeldt te ghebruycken / waer
mede Cato boozmaels de nabuyzigheyt van de Stadt Romen en
Carthago den Raedt boozoogen heeft willen leggen. Hy heeft Wijgen/
geen verdozde noch gherompelde; maer versche / en haere frissche en
aerdige coleur hebbende / selfs in den schoot des Raedts uytgeschudt
en booz den dagh ghebruycht: en wanneer de Raedts-heeren al sulcke
schoone en sappighe vuchten met verwonderinghe aensaghen / als-
dan heeft Cato aenghewesen / datmen uyt de frissche en lebendighe
coleur der selver vuchten de nabuyzigheyt van Romen en Carthago
elacrlijck mochte af-meten / dewijle in d'yn daghen tijdt de reyse van
hem volbruycht / en de vijghen van daer ghebruycht waren. Wy / op
dat Wy de nabuyzigheyt van Engelandt met de Vereenighde Pro-
vintien moghen goedt maecken / en zullen gheen versche vijghen van
ons Landt alhier gebuycht / uyt onsen Tabbaert behoeben te schud-
den / maer zullen om 'tselbe te bewijisen ons met bondigher bewijis-
redenen

redenen behelpen; te weten/ dat worm/ goet/ en versck broodt van
onse Custe in Engelandt mach ghebracht worden: Broodt (segghe
Ick) de weente/ diese in den oben ontfanghen heeft/ behoudende.
Ende hoe is't moghelijck/ dat vrientd'schap tusschen soo nabuyzige
Patiën ingegaen/ lichtelijck zoude verkouden/ wanneer selfs het
broodt over Zee gevoert/ aldaer sijne eygene warmte behout? Doch
wat nuttigheden en gemak dese nabuyzighet beyde Volcken toege-
bracht heeft/ en hier namaels toe-brenghen mach/ daer van is Ons
het saer acht-en-tachtich een vermaerde ghetuyghe/ wanneer die
verbaerlijckevloote/ den schick van gheheel Europa

Uyt haren swavelighen wondt

Verfchrickelijcken blixem fondt.

Wat der Chyistenen onghetwyffelde waerheyt (eene en deselve
Godts-dienst in Verbonden vereyschende) belanght/ dat niet alleen
beyde Volcken deselve belijdenisse des supberen Godts-dienst doen/
maer dat deselve oock aen wederzijds met ontalliche Marteli-
satien bevestigt is/ en is niemant onbekent; hoewel/ dooz
Godes bysondere weldaet/ mede by Ons

Ghelijck het zaedt in d'aerd' veelvoud' vruchten gheeft,

Soo is der Heyl'gen bloedt' vruchtbaerste datter sweeft.

Daerom dit mede aenmercken' waerd' is/ dat niet alleen blijd-
schap en voospoedt/ maer oock jammerheden en ellenden in't ghe-
meen geleden te hebben/ der Menschen gemoederen met een stercker
bandt van vrientd'schap verbindt/ ten eynde sy sich mede met onder-
lingen raedt tot het appliceren van remedien vooz het toekomende/
moghen by- staen. Hier upt rijzen dese troostelijcke uproepingen:

O Mackers! zijt ghetroot, 'ghedencken is soo soet,

Wy hadden't noch wel eer veel quaeder, grijpt maer moet.

Ick segge Wy hadden niet Wy hebben; want dat is nu al gedaen:
waer over mede beyde Volcken den oppersten Godt ontfesselijke
danck-segginghen schuldigh zijn/ en met alle blijt betrachten moe-
ten dese Godlijcke gabe aen sich te behouden. Hier toe voeghe Ick
de selve beginselen, ende selve forme van Regheringhe in beyde Repu-
blijcken, welke beyde de Monarchie verworpen hebbende, sich man-
hastelijck een vrydom hebben toe-gheeyghent. Dit is des Heeren werck,
ende 'tis wonderlijck in onse oogen. En waerom zoude Ick by't gene
vooz verhaelt is/ de Caele mede niet voegen/ welke beyde Volcken
even als ghemeen is: dat de woortels/ beginselen/ en oorsprongh der
woorden

Woorden upt een en deselve fonteyne voort-komen / is ghenoech be-
 kendt : alle dinghen die het onderheudt des levens / en der Men-
 schen voedsel aengaen / worden by na met deselve namen by Vende-
 Ons afghetepent : Bloodt, Kaes, Boter, Wijn, Honich, ende andere
 diergelycke tot lichamelijck voedsel dienende nauwlijcks met ver-
 schelende woorden van bepdtz zijds uptghesproocken / wijfendit
 klaerlijck upt. Ten tweeden worden alle de lidmaten des Men-
 schelijcken lichaems byna met de selfde namen in beyde Taelen upt-
 ghedrukt / dus het Hoofdt, Hayr, Ooren, Neus, Mondt, Lippen, Borst,
 Armen, Dyen, en Voeten, verschelen heel weynigh in beyde Taelen.
 Ick voegher by / dat alle de woordkens van eene syllabe in de En-
 ghelsche Taelen byna Duytsch zijn / welke onepndigh zoude zijn op
 te reekenen : Ja dat meer is / daer kan nauwlijcks eenighe reden /
 ofte langhe clausule in't Engelsch uptgedrukt zijn / ofte de onse zul-
 lender pers van batten. Ick doeder by / dat Wtheemische Taelen en
 van de haere vzeemdt / in de H. Schrijft tot straffe in-ghelyckheit
 en oorzaecke van scheydinghe onder de Menschen toebrengen. Der-
 halven niemantd twyffelen moet / van dat een-stemmige Taelen den
 Menschen als een wel-daedt vergunt worden / om deselve met
 een vaster bandt van vrientchap onder sich te verbinden. Hieren-
 boven achte Ick datmen geensins voozby moet gaen / hoe veel beyde
 Republijcken aen de vyshyepdt der Zee / de verseeckertheydt en be-
 houdenisse der traffijckheit / om deselve van alle lagen en aensprongen
 van Rovers te bevrijden / ghelegghen is ; 'tghene indien ernstelijck
 gheschiedt / zullender commercien ghenoech sich van selfs aen dese
 Volcken aanbieden ; want alle plaetsen staen hen open / alle negotien
 in dese eeuwte / ende soo verre de Wereldt ende de Zee strecke / hebben
 Wy onse Navigatie : Hier upt ontstaen Ons menige behulpsels en
 steunfels / dewelcke aen beyde Volcken als de handt npt-reycken.
 De nabuyghheit vande Zee / bequaeme Habens / erbarene Schip-
 pers en Stierlieden / ende een onepndigh ghetal jonghe Matrosen
 en Boots-gesellen / rechte dieren te water en te lande / die de Zee van
 jonghs af aen-ghelwendt zijn ; hier van zijn alle die Triomphen /
 Wimpelen / ende ontallijck Victozien dooz ulwe Natie verkreghen /
 dewelcke diestwegen vermaerdet is

Van waer de Sonne rijft tot waer hy neder-daelt.

Doch Wy hebben hier in mede (op dat Ick zedighlijck sprecke)
 eenighe naem en lof behaeldt. Gude en verketene dinghen is het niet

noedig op te halen/onbekende willen **W**p niet booz den dagh bren-
ghen: **W**p zullen **D** alleenlijck een dingh / en 't selve niet oudt / doen
ghedencken; **I**ck segghe een onghewoont dingh / sulcken als noyt
boozighe eeuw (sonder vermetelhepdt ghespoocken) ghesien heeft:
Doch het jaer neghen-en-dertigh / en selfs dit Engelandt heeft het ge-
sien / een machtighe **D**loote / sa seven-en-estighe schepen / castelen op
de **Z**ee swimmende / bestaende in 24000. man / onder 't belepdt van
Don Anthonio d'Oquendo / van d' onse ten eersten met alleenlijck
cwaelff klepne schepen gheterghe / daer na op ulve **E**usten ghe-
dreeven / ende stracx met grooter macht bespronghen / overwonnen /
verstroopt / en dooz blamme ende **Z**ee vernieldt (de ulve onpartijdigh
blijvende) dewijle ulve **D**amen / **D**rouwen en **M**aegden / gehoude en
ongehoude **D**ochterkens / buipten perijckel / tverbaerlijck aengesichte
van soo een schrickelijck ghebecht sonder perijckel / van 't landt / aen-
saghen. **W**t dese clautwe dat ghy onsen **V**eeuw moget kenneen bidden
Wp ernstlijck desen **A**lgemeen Raed / ten het **V**olck van **E**ngelandt;
upt welcke fonteyne oock van alle eeuwen tusschen bepde **V**olcken
verschepde **V**erbonden / en geen gheringhe / maer heerlijcke houtwe-
lijcken gecelebreert zijn gheweest; soo dat dooz langh-duprige oudt-
hepdt de vrientdschap en gemeenschap van bepde **V**olcken gestercke
en gevesticht is / welcke oock de wijse onthepdt (dooz **G**odes gunste)
sonderlinge gebierdt en onderhouden heeft: laet **O**ns derhalven dese
spruicke / dewelcke upt de binnenste ingewanden der wijsheyt schijnt
gehaelt te worden onse saecken toepassen: **D**atmen oude **V**rienden niet
vergheten, nocht lichtelijck onder 't ghetal onser **V**yanden moet reecke-
nen: **D**atmen oude **V**yanden tot die binnenste vrientdschap niet lichtelijck
moet aennemem. **D**ese soo beele / ende soo groote en gewichtige rede-
nen dooz de **H**eeren van dese **R**epublijcke rechtelijck ober-woghen
zijnde / besloten **S**p booz waer eene magnijfijcke **A**mbassade aen de
Staten der **V**ereenighde **N**eder-landen te senden / daer in employe-
rende seer wijse ende upt-seeckende **M**annen / met bebel (gelijck **W**p
ghesien hebben) niet alleenlijck dat d' oude **V**erbonden van nu af ver-
nieuwt / maer oock volgens de gestaltenisse deses tijts / tot een valter
Vriendtschap ghestabilieert zoude worden. **D**it werck was wel niet
alleenlijck geluckelijck begonnen / maer oock byna op een goede boet
gebracht / doch de **A**chtbare **M**annen (**A**mbassadeurs van dese **R**e-
publijcke) in een enghre van tijt besloten / en eerder dan men gewens-
konde hebben / weder-roepen / zyn weder na de **H**aere gekeert / eer de
saecke

saecke tot een ghewenscht eynde gebracht konde worden. Doch de Staten der Vereenighde Neder-landen (onse Heeren) met ghenen minderen pber/ van d'oude vziendtschap te handt-haben en bevestighen/ ghebrueven zijnde/ hebben terstont op een Teghen-Ambassade gheresolbeert/ ten eynde soo een deftigh en Heerlijck werck/ eben als een ontijdighe misdacht/ in dupsterhepdt inghewonden/ niet en zoude vergaen: Maer dooz hooghe/ ja periculouse affairen verhindert zijnde/ hebben sy 'tselve niet soo haest kunnen vol-trecken/ als sy wel in't sin hadden: Doch nu siet ghy hier dzy Gesanten bande Vereenighde Neder-landen/ met bebel/ dat de saecke/ beyde Volcken soo nut en noodigh/ met den goeden Godt/ tot een ghewenscht eynde mach ghebruecht worden; ende op dat dit deftigh werck niet langer upghefelt mach worden/ versoeken Wy ernstigh dat ons Ghe-deputeerden moghen toegeschickt worden/aen wien wy meer klaerlijck en ten vollen/ 'tghene Ons nopende dese soo Heerlijcke saecke bevolen is/ moghen ontvouwen: Doch op dat Wy dese saecke met meerder kracht moghen aenvanghen/ versoeken Wy dit ernstlijck van W/ dat alle dinghen van nu af op de selve voet moghen zijn en verblijven, waer op sy stonden, wanneer de voortreffelijcke Mannen, de Ambassadeurs van dese Republijcke, deselve by ons op haer vertreck, lieten. 't Is een booz-spoocksel van quaedt/ wanneer men selfs op den doypel stronckelt/ en daerom versoeken Wy mede/ dat het Placcaet onlanghs in wwen name uptgegaen/ 'twelck den eersten Decembz. zoude in't werck ghestelt worden/ herroepen/ of ten minsten ghesuspendeert mach blijven: op dat de vrydom en ordre der Commerciën die van tijden byten heughnisse gheobserbeert is gheweest/ dooz dese subite en onverwachte nieuwighepdt niet ghestoot/ en de aenstaende Tractaten (in gheval d'Onse peltwes daer teghen (naer verepsch der saecke) zouden bestaen/niet belet en moghen worden. Dit ghedaen zijnde/ zullen Wy ons met blijde ghemoederen tot soo een treffelijcke en ghewenste saecke vaerdigh maecken/ten eynde d'oude gemeenschap en vziendtschap niet alleenlijck vernieuwt/ maer oock met engher banden van Alliantie besloten mach worden/ 'tghene Ons specialijck toebevolen is supberlijck/ sincerlijck/ en ter beste trouwe aen te bieden/ 'twelck indien't ghebeurd/ en dat Wy met bereenighde ghemoederen en wapens onse gemeene saecken willen beschermen/ en zal Alexander selfs dese Gordiaense strick niet kunnen ontdoen/ nochte en zal pemant lichtelijck sijn handt ofte vinger tusschen

tuffchen den Hamer ende den Wenbeeldt fteecken (ende sonder ber-
merelhepdt ghesproocken) zullen oock vzeemde Natien dit van onse
Zee-baert moeten ghetupghen :

De fchoone Diftel-blom noyt sonder wraeck of ftraf
Van yemandt wierdt gheterght; maer fteecken van haer gaf.

Wel aen dan/laet ons met den goeden Godt een eeuwich-dupzende
Alhantie ingaen / laet Ons (jegghe Ick) een Verbondt fuyte/
'ghene

Noch vier, noch haet, noch toorn, van al dees' aerdtfche Goden,
Noch tijdt, die't alverflint, noch nu, noch oyt zal doden.

Dit hoor die't al beftierdt! den Vader van ons allen,
Die in de vriendtfchap heeft een sonderlingh ghevalen.

Wietweedracht onder onfte ftoocken onderftaen,
Die moghen van nu af wel voor den Koeckoeck gaen.

267

$\frac{2}{1} \overset{0}{26}$

6) $\overset{0}{388}$

$\frac{088}{25}$